Downloaded via the EU tax law app / web

Asia C-492/08

Euroopan komissio

vastaan

Ranskan tasavalta

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – Direktiivi 2006/112/EY – Arvonlisävero – Alennettu verokanta – 96 artikla ja 98 artiklan 2 kohta – Liitteessä III oleva 15 kohta – Oikeusapu – Asianajajien palvelut – Valtiolta saatava täysi tai osittainen korvaus

Tuomion tiivistelmä

Verotus – Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen – Liikevaihtoverot – Yhteinen arvonlisäverojärjestelmä – Jäsenvaltioiden oikeus soveltaa alennettua verokantaa tiettyihin tavaroiden luovutuksiin ja palvelujen suorituksiin

(Neuvoston direktiivin 2006/112 96 artikla ja 98 artiklan 2 kohta sekä liitteessä III oleva 15 kohta)

Jäsenvaltio ei noudata yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annetun direktiivin 2006/112 96 artiklan ja 98 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, jos se soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa niihin tavallisten asianajajien, Conseil d'État'ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvien asianajajien ja cour d'appel -tuomioistuimien yhteydessä toimivien oikeusavustajien suorittamiin palveluihin, jotka valtio kokonaan tai osittain korvaa heille oikeusavun yhteydessä.

Direktiivin 2006/112 liitteessä III olevassa 15 kohdassa, johon tämän saman direktiivin 98 artiklan 2 kohdassa viitataan, ei nimittäin anneta jäsenvaltioille lupaa soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa kaikkiin luonteeltaan sosiaalisiin palveluihin vaan ainoastaan niihin, joita suorittavat laitokset, jotka täyttävät kaksi edellytystä: niiden on itse oltava luonteeltaan yhteiskunnallisia ja niiden on tarjottava sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa. Tästä seuraa, että kyseisen 15 kohdan sanamuotoa noudattaakseen jäsenvaltio ei voi soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa voittoa tavoittelevien yksityisten yksiköiden suorittamiin palveluihin käyttämällä soveltamisen perusteena pelkkää näiden palvelujen luonnetta ja ottamatta huomioon erityisesti näiden yksiköiden tavoitteita kokonaisuutena tarkasteltuina ja sitä, miten vakaasti kyseiset yksiköt tarjoavat sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa.

Kun otetaan huomioon kyseessä olevien asianajajien ja oikeusavustajien ammattiryhmän kokonaistavoitteet ja se, että sosiaaliavun ja sosiaaliturvan mahdollinen tarjoaminen ei ole vakaata, tätä ryhmää ei voida pitää, kun sitä tarkastellaan kokonaisuutena, luonteeltaan yhteiskunnallisena. On siis niin, että vaikka oletettaisiinkin, että näiden asianajajien ja oikeusavustajien oikeusavun yhteydessä suorittamat palvelut ovat luonteeltaan sosiaalisia ja että ne voidaan luokitella ”sosiaaliavun ja sosiaaliturvan tarjoamiseksi”, pelkästään tämän seikan perusteella ei voida katsoa, että kyseiset asianajajat ja oikeusavustajat voidaan luokitella direktiivin 2006/112 liitteessä III olevassa 15 kohdassa tarkoitetuiksi ”luonteeltaan yhteiskunnallisiksi ja sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa tarjoaviksi laitoksiksi”.

(ks. 43, 45–47 ja 49 kohta sekä tuomiolauselma)

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

17 päivänä kesäkuuta 2010 (*)

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – Direktiivi 2006/112/EY – Arvonlisävero – Alennettu verokanta – 96 artikla ja 98 artiklan 2 kohta – Liitteessä III oleva 15 kohta – Oikeusapu – Asianajajien palvelut – Valtiolta saatava täysi tai osittainen korvaus

Asiassa C-492/08,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 14.11.2008,

Euroopan komissio, asiamiehenään M. Afonso, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Ranskan tasavalta, asiamiehinään G. de Bergues ja J.-S. Pilczer,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano sekä tuomarit A. Borg Barthet, M. Ileši? (esittelevä tuomari), M. Safjan ja M. Berger,

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.2.2010 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta toteamaan, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL L 347, s. 1) 96 artiklan ja 98 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa niihin tavallisten asianajajien (avocat), Conseil d’État’ssa (Ranska) ja Cour de cassationissa (Ranska) yksinoikeudella

esiintyvien asianajajien (avocat) ja cour d’appel -tuomioistuimien (Ranska) yhteydessä toimivien oikeusavustajien (avoué) suorittamiin palveluihin, jotka valtio kokonaan tai osittain korvaa heille oikeusavun yhteydessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

2 Direktiivillä 2006/112 on laadittu uudelleen jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17.5.1977 annettu kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi), joka on korvattu 1.1.2007 lähtien.

3 Direktiivin 2006/112 96 artiklassa, jolla korvataan kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäinen virke, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on sovellettava yleistä arvonlisäverokantaa, joka kunkin jäsenvaltion on vahvistettava prosenttiosuudeksi veron perusteesta, ja sen on oltava sama sekä tavaroiden luovutuksille että palvelujen suorituksille.”

4 Direktiivin 2006/112 97 artiklan 1 kohdassa, jolla korvataan kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan ensimmäisen alakohdan toinen virke, säädetään, että ”yleisen verokannan on oltava 1 päivästä tammikuuta 2006 31 päivään joulukuuta 2010 vähintään 15 prosenttia”.

5 Direktiivin 2006/112 98 artiklan 1 ja 2 kohdassa, jotka vastaavat kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmatta alakohtaa, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot voivat soveltaa joko yhtä tai kahta alennettua verokantaa.

2. Alennettuja verokantoja saa soveltaa ainoastaan liitteessä III tarkoitettuihin ryhmiin kuuluvien tavaroiden luovutuksiin ja palvelujen suorituksiin.

– –”

6 Direktiivin 2006/112 liitteessä III, jonka otsikkona on ”Luettelo tavaroiden luovutuksista ja palvelujen suorituksista, joihin voidaan soveltaa 98 artiklassa tarkoitettuja alennettuja verokantoja”, olevassa 15 kohdassa mainitaan ”jäsenvaltioiden luonteeltaan yhteiskunnallisiksi tunnustamien sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa tarjoavien laitosten palvelujen suoritukset ja tavaroiden luovutukset siltä osin kuin näitä liiketoimia ei ole vapautettu verosta 132, 135 ja 136 artiklan nojalla”. Tämä kohta vastaa kuudennen direktiivin liitteessä H olevaa 14 kohtaa.

7 Direktiivin 2006/112 132 artiklan 1 kohdan g alakohdassa, jolla korvataan kuudennen direktiivin 13 artiklan A kohdan 1 alakohdan g alakohta, säädetään yhtenä tiettyjen yleishyödyllisten toimintojen vapautuksena ”sosiaalihuoltoon tai sosiaaliturvaan läheisesti liittyvät palvelujen suoritukset ja tavaroiden luovutukset, mukaan lukien vanhainkotien, julkisoikeudellisten laitosten tai muiden kyseisessä jäsenvaltiossa tunnustettujen, sosiaalisia hyvinvointipalveluja tuottavien laitosten palvelujen suoritukset ja tavaroiden luovutukset”.

Kansallinen oikeus

8 Yleisen verokoodeksin (code général des impôts, jäljempänä CGI) 279 §:ssä säädetään seuraavaa:

”– – arvonlisäveroa kannetaan 5,5 prosentin suuruisen alennetun verokannan mukaan:

f. palveluista, jotka valtio kokonaan tai osittain korvaa tavallisille asianajajille, Conseil d’État’ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyville asianajajille ja cour d’appel -tuomioistuimien yhteydessä toimiville oikeusavustajille oikeusavun yhteydessä;

– –”

9 Tätä säännöstä on sovellettu 1.4.1991 lähtien, ja se on peräisin vuoden 1991 talousarviolain (loi de finances) (29.12.1990 annettu laki nro 90-1168) 32 §:stä, jossa tavallisten asianajajien, Conseil d’État’ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvien asianajajien ja cour d’appel -tuomioistuimien yhteydessä toimivien oikeusavustajien suorittamat palvelut säädetään arvonlisäverollisiksi.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

10 Komissio ilmoitti 10.4.2006 päivätyllä virallisella huomautuksella Ranskan tasavallalle pitävänsä alennetun arvonlisäverokannan soveltamista palveluihin, joita tavalliset asianajajat, Conseil d’État’ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvät asianajajat ja cour d’appel -tuomioistuimien yhteydessä toimivat oikeusavustajat suorittavat oikeusavun yhteydessä, kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan säännösten vastaisena, kun niitä luetaan yhdessä tämän direktiivin liitteen H kanssa.

11 Ranskan tasavalta vetosi 12.7.2006 antamassaan vastauksessa tavoitteeseen edistää vähävaraisimpien henkilöiden oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa ja väitti, että palvelut, jotka kyseessä olevat asianajajat ja oikeusavustajat suorittavat oikeusavun yhteydessä, kuuluvat kuudennen direktiivin liitteessä H olevassa 14 kohdassa tarkoitettuihin palveluihin.

12 Komissio ei ollut vakuuttunut tästä vastauksesta, joten se osoitti 15.12.2006 päivätyllä kirjeellä kyseiselle jäsenvaltiolle perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä toteuttamaan perustellun lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa tämän lausunnon vastaanottamisesta.

13 Ranskan tasavalta toisti 13.2.2007 päivätyllä kirjeellä kantansa, jonka mukaan alennetun verokannan soveltaminen palveluihin, jotka kyseessä olevat asianajajat suorittavat oikeusavun yhteydessä, on kuudennen direktiivin säännösten mukaista.

14 Ranskan tasavallan argumentit eivät vakuuttaneet komissiota, joten tämä nosti käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanne

Asianosaisten lausumat

15 Komissio toteaa aluksi, että koska määräaika, joka Ranskan tasavallalle oli asetettu perustellun lausunnon noudattamiseksi, päättyi 1.1.2007 jälkeen ja siis kuudennen direktiivin kumoamisen jälkeen, tämän kanteen yhteydessä on sovellettava direktiivin 2006/112 vastaavia säännöksiä.

16 Komissio vetoaa asiassa C-83/99, komissio vastaan Espanja, 18.1.2001 annettuun tuomioon (Kok., s. I-445, 19 ja 20 kohta) ja väittää, että direktiivin 2006/112 98 artiklan 2 kohdan ja liitteen III säännöksiä – joiden nojalla jäsenvaltiot voivat poiketa pääsäännöstä, jonka mukaan on sovellettava yleistä arvonlisäverokantaa – on tulkittava suppeasti ja kyseessä olevien termien

tavanomaisen merkityksen mukaisesti. Komission mukaan CGI:n 279 §:n f kohdassa tarkoitetun kaltaiset palvelut, joita tavalliset asianajajat, Conseil d'État'ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvät asianajajat ja cour d'appel -tuomioistuimien yhteydessä toimivat oikeusavustajat suorittavat oikeusavun yhteydessä, eivät kuulu yhteenkään direktiivin 2006/112 liitteessä III luetelluista ryhmistä, eikä niissä varsinkaan voida katsoa olevan kyseessä tämän liitteen 15 kohdassa mainitut "jäsenvaltioiden luonteeltaan yhteiskunnallisiksi tunnustamien sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa tarjoavien laitosten palvelujen suoritukset".

17 Komissio katsoo tästä, että kyseisen 15 kohdan soveltamisella on kaksi edellytystä: ensinnäkin kyseessä olevilla palvelujen suorittajilla on oltava tietty ominaisuus ja toiseksi kyseessä on oltava tietynlaiset palvelut.

18 Komissio toteaa ensimmäisestä edellytyksestä, että vaikka asianajajat voivat satunnaisesti saada tehtäväkseen avustaa oikeusavun saajia, heitä ei voida tämän perusteella pitää "luonteeltaan yhteiskunnallisiksi tunnustettuina laitoksina". Vaikka direktiivissä 2006/112 ei täsmennetä tällaisen luonteen tunnustamista koskevia edellytyksiä ja yksityiskohtaisia sääntöjä, jäsenvaltion ja verovelvollisen, jonka palveluihin sovelletaan alennettua verokantaa, väliseltä suhteelta näytetään edellytettävän siinä tietynasteista pysyvyyttä. Komissio kuitenkin väittää, että alennetun verokannan soveltaminen Ranskassa tiettyihin asianajajien palveluihin ei ole sidoksissa palvelujen suorittajan ominaisuuden vakauteen vaan yksinomaan siihen, että kyseiset palvelut suoritetaan oikeusavun yhteydessä. Tulkinta, jota Ranskan tasavalta ehdottaa puolustaakseen kansallisen säännöstönsä yhteensopivuutta kyseisen direktiivin kanssa, tarkoittaa näin ollen sitä, että liitteessä III olevassa 15 kohdassa säädettyä poikkeusta sovelletaan paitsi palvelujen suorittajiin, joilla on yhteiskunnallisen luonteensa perusteella valtion myöntämä etuoikeutettu asema, myös millaiseen tahansa verovelvolliseen sillä ainoalla edellytyksellä, että valtio korvaa kyseessä olevat palvelut kokonaan tai osittain.

19 Toisesta edellytyksestä komissio katsoo, että palveluja, joita asianajajat suorittavat oikeusavun yhteydessä, ei voida luokitella "sosiaaliavun ja sosiaaliturvan tarjoamiseksi". Näissä palveluissa nimittäin on kyse oikeudellisesta avunannosta, ja ne ovat luonteeltaan samanlaisia kuin palvelut, joita tarjotaan asiakkaille, jotka eivät saa valtiolta apua. Se, että oikeusavun yhteydessä asianajajalle maksettua korvausta pidetään yleensä riittämättömänä, ei muuta mitenkään tätä asianajajan suorittamien palvelujen luonnetta. Komission mukaan Ranskan tasavalta siis katsoo virheellisesti, että asianajaja, joka avustaa oikeusavun saajaa, siirtyy neuvonta- ja puolustustehtävästä suorittamaan sosiaaliapua koskevaa tehtävää.

20 Komission mukaan tulkinta, jota Ranskan tasavalta ehdottaa, tarkoittaisi nimittäin sitä, että palvelujen luonnetta koskeva edellytys korvataan toisella edellytyksellä, joka perustuu siihen, että palvelujen vastaanottajilla ei ole varoja. Komissio katsoo, että jos tällainen tulkinta hyväksyttäisiin, sen avulla voitaisiin soveltaa alennettua verokantaa kaikkiin palveluihin, joissa on kyse tuesta vähävaraisimmille henkilöille. Komission mukaan yhteisön lainsäätäjä on kuitenkin tietoisesti päättänyt rajoittaa alennettujen arvonlisäverokantojen soveltamistapauksia hyväksymällä tyhjentävän luettelon tavaroiden luovutuksista ja palvelujen suorituksista, jotka voivat olla niiden kohteena. Lisäksi komissio toteaa, että koska arvonlisävero on yleinen kulutusvero, se ei mahdollista sitä, että sovelletaan eri verokantoja tavaroiden tai palvelujen kunkin vastaanottajan tulotason mukaan.

21 Komissio pitää lisäksi perusteettomana Ranskan tasavallan argumentaatiota, jonka mukaan yleisen arvonlisäverokannan soveltamisella asianajajien palveluihin vaarannettaisiin vähävaraisimpien henkilöiden oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa. Komissio katsoo joka tapauksessa, että tämän päämäärän tavoittelulla ei voida oikeuttaa sitä, että jätetään noudattamatta direktiivin 2006/112 säännöksiä, joissa rajoitetaan alennettujen verokantojen

soveltamista.

22 Ranskan tasavalta väittää, että CGI:n 279 §:n f kohta sopii yhteen direktiivin 2006/112 96 ja 98 artiklan kanssa, koska palvelut, jotka valtio kokonaan tai osittain korvaa kyseessä oleville asianajajille oikeusavun yhteydessä, täyttävät kyseisen direktiivin liitteessä III olevassa 15 kohdassa säädetyt kaksi edellytystä.

23 Ranskan tasavalta toteaa ensimmäisestä edellytyksestä, että asianajajat, jotka suorittavat palveluja oikeusavun yhteydessä, ovat laitoksia, jotka Ranska on tunnustanut luonteeltaan yhteiskunnallisiksi. Ranskan tasavalta katsoo erityisesti, että tämän osalta on sovellettava tulkintaa, jonka yhteisöjen tuomioistuin antoi asiassa C-498/03, Kingscrest Associates ja Montecello, 26.5.2005 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-4427) kuudennen direktiivin 13 artiklan A kohdan 1 alakohdan g alakohtaan, josta on tullut direktiivin 2006/112 132 artiklan 1 kohdan g alakohta, sisältyvälle identtiselle ilmaisulle ”luonteeltaan yhteiskunnalliseksi tunnustettu laitos”. Tällaisen funktionaalisen tulkinnan mukaan termi ”laitos” on lähtökohtaisesti riittävän laaja sisältämään luonnolliset henkilöt ja yksityiset yksiköt, jotka tavoittelevat voittoa. Ranskan tasavalta väittää lisäksi, että koska kuudennessa direktiivissä ei direktiivin 2006/112 tavoin täsmennetä kyseessä olevien laitosten yhteiskunnallisen luonteen tunnustamista koskevia edellytyksiä ja yksityiskohtaisia sääntöjä, unionin tuomioistuin on katsonut, että lähtökohtaisesti kunkin jäsenvaltion kuuluu antaa kansallisessa oikeudessaan oikeussäännöt tällaisesta tunnustamisesta.

24 Ranskan tasavalta väittää, että CGI:n 279 §:n f kohta täyttää kriteerit, jotka kansallisten viranomaisten on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan otettava huomioon, kun ne määrittävät luonteeltaan yhteiskunnalliset laitokset; nämä kriteerit ovat seuraavat: erityissäännösten olemassaolo, kyseessä olevan verovelvollisen toiminnan yleishyödyllinen luonne, se, että muille samoja palveluja suorittaville verovelvollisille on tunnustettu vastaava luonne, sekä se, että kyseessä olevien palvelujen kustannusten suuresta osasta huolehtivat mahdollisesti sosiaaliturvalaitokset. Ranskan tasavalta toteaa näin ollen, että kyseessä olevien asianajajien oikeusavun yhteydessä suorittamista palveluista on annettu erityisiä verosäännöksiä, näissä palveluissa on kyse yleishyödyllisestä toiminnasta, kaikkiin kyseisiä palveluja suorittaviin asianajajiin sovelletaan samankaltaista tunnustusta ja samankaltaista järjestelmää, ja valtio huolehtii näiden palvelujen kustannuksista osittain tai kokonaan.

25 Ranskan tasavalta toteaa lisäksi, että jos valtion ja asianajajien välisen suhteen vakaus oletetaan merkitykselliseksi kriteeriksi, vakaus varmistetaan sillä, että kyseessä oleviin palveluihin sovelletaan CGI:n 279 §:n f kohtaa. Lisäksi on niin, että vaikka kaikki asianajajat eivät välttämättä hoidakaan säännöllisesti oikeusapuun liittyviä tehtäviä, asiaa käsittelevän jaoston puheenjohtaja tai asianajajayhdistyksen puheenjohtaja voi koska tahansa määrätä kenet tahansa heistä hoitamaan niitä, ja heidän on noudatettava tällaista määräystä.

26 Toisesta edellytyksestä Ranskan tasavalta katsoo, että palveluja oikeusavun yhteydessä suorittavat asianajajat tarjoavat sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa, koska oikeusavulla osaltaan taataan huono-osaisimpien henkilöiden oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa, oikeus, jonka perustavanlaatuinen luonne tunnustetaan erityisesti 7.12.2000 Nizzassa julistetun Euroopan unionin perusoikeuskirjan (EYVL C 364, s. 1), sellaisena kuin sitä mukautettiin 12.12.2007 Strasbourgissa (EUVL C 303, s. 1), 47 artiklan kolmannessa kohdassa.

27 Ranskan tasavalta ehdottaa tässä asiayhteydessä neljää tunnusmerkkiä, joiden avulla se katsoo mahdolliseksi määrittää, tarjoaako laitos sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa; näinä tunnusmerkkeinä ovat sosiaalisen päämäärän tavoittelu huono-osaisten henkilöiden hyväksi, kansallisen yhteisvastuun toteuttaminen uudelleen jakamiseen perustuvalla rahoitustavalla, suoritettujen palvelujen voittoa tavoittelematon luonne ja palvelujen suorittajaa sitovat erityiset rasitukset.

28 Ranskan tasavalta korostaa erityisesti näistä kahdesta viimeksi mainitusta tunnusmerkistä, että kyseisellä avulla on voittoa tavoittelematon luonne siltä osin kuin asianajajat eivät voi kertakorvauksena suoritettavan palkkion avulla kattaa palvelujensa kustannuksia. Lisäksi asianajajaa sitovat oikeusavun yhteydessä erityiset rasitukset, koska hänen on noudatettava hänelle osoitettuja määräyksiä hoitaa oikeusapuun liittyviä tehtäviä ja siis suostua suorittamaan vähävaraisten henkilöiden hyväksi palveluja, joista valtio maksaa niiden omakustannushintaa alhaisemman palkkion.

29 Ranskan tasavalta lisää, että luokiteltaessa palvelu ”sosiaaliavuksi ja sosiaaliturvaksi” sen tarkoituksen ja vastaanottajien huomioon ottaminen ei ole ristiriidassa sen luonteen ja sisällön huomioon ottamisen kanssa. Ranskan tasavallan mukaan on päinvastoin yleistä, että palvelun luokittelu perustuu näiden eri seikkojen yhdistelmään. Niinpä toimien, joiden sisältö ja luonne ovat identtisiä, pitäminen sosiaaliapuna riippuu niiden vastaanottajien varojen suuruudesta.

30 Ranskan tasavalta siis katsoo, että vapaalla toimialalla toimivan asianajajan perinteinen tehtävä ja oikeusavun saajaa avustavan asianajajan toiminta on erotettava toisistaan. Vaikka näissä kahdessa tapauksessa suoritettavat palvelut olisivat identtiset, sosiaalinen tarkoitus ja oikeusavun saajien tulojen pienuus myötävaikuttavat siihen, että asianajajan suorittamilla oikeusapupalveluilla on sosiaaliavun luonne.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

31 Aluksi on palautettava mieleen, että komissiolla on oikeus vaatia sellaisten jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista, jotka perustuvat yhteisön toimen alkuperäiseen mutta myöhemmin muutettuun tai kumottuun versioon, jos nämä velvoitteet on sisällytetty myös uusiin säännöksiin tai määräyksiin (asia C-275/04, komissio v. Belgia, tuomio 5.10.2006, Kok., s. I-9883, 35 kohta ja asia C-174/07, komissio v. Italia, tuomio 11.12.2008, Kok., s. I?180?, 31 kohta).

32 Tässä asiassa on riidatonta, että direktiivin 2006/112 96 artiklaan ja 98 artiklan 2 kohtaan perustuvat velvoitteet vastaavat velvoitteita, joita sovellettiin jo ennen tämän direktiivin voimaantuloa kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla. Komissio voi siis vedota tämän oikeudenkäyntimenettelyn yhteydessä väitettyyn jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen, vaikka se nojautuikin virallisessa huomautuksessa ja perustellussa lausunnossa kuudennen direktiivin, jota tuolloin sovellettiin, vastaaviin säännöksiin.

33 Tätä kannetta koskevan asiakysymyksen osalta asianosaiset ovat eri mieltä siitä, ovatko CGI:n 279 §:n f kohdassa tarkoitetun kaltaiset palvelut, joita tavalliset asianajajat, Conseil d’État’ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvät asianajajat ja cour d’appel -tuomioistuimien yhteydessä toimivat oikeusavustajat suorittavat oikeusavun yhteydessä, direktiivin 2006/112 liitteessä III olevassa 15 kohdassa tarkoitettuja jäsenvaltioiden luonteeltaan yhteiskunnallisiksi tunnustamien sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa tarjoavien laitosten palvelujen suorituksia; jos kyseiset palvelut ovat tällaisia, Ranskan tasavalta saa mainitun direktiivin 98 artiklan 2 kohdan nojalla soveltaa niihin alennettua arvonlisäverokantaa.

34 Koska direktiivissä 2006/112 ei määritellä liitteessä III olevassa 15 kohdassa käytettyä käsitettä ”jäsenvaltioiden luonteeltaan yhteiskunnallisiksi tunnustamien sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa tarjoavien laitosten palvelujen suoritukset”, kyseistä käsitettä on tarkasteltava siinä asiayhteydessä, joka sillä on direktiivissä 2006/112 (ks. analogisesti em. asia komissio v. Espanja, tuomion 17 kohta ja asia C-3/09, Erotic Center, tuomio 18.3.2010, 14 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).

35 Tältä osin direktiivin 2006/112 98 artiklasta seuraa, että jäsenvaltioille annettu mahdollisuus soveltaa yhtä tai kahta alennettua verokantaa on poikkeus yleisen verokannan soveltamista koskevasta pääsäännöstä. Lisäksi kyseisen säännöksen mukaan alennettuja arvonlisäverokantoja voidaan soveltaa ainoastaan kyseisen direktiivin liitteessä III tarkoitettuihin tavaroiden luovutuksiin ja palveluiden suorituksiin. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan säännöksiä, jotka muodostavat poikkeuksen jostakin periaatteesta, on tulkittava suppeasti (ks. mm. em. asia komissio v. Espanja, tuomion 18 ja 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja em. asia Erotic Center, tuomion 15 kohta).

36 Oikeuskäytännössä on lainsäätäjän tavoitteet huomioon ottaen jo todettu ”kyseisen jäsenvaltion luonteeltaan yhteiskunnallisiksi tunnustamien laitosten” käsitteestä, joka sisältyy kuudennen direktiivin 13 artiklan A kohdan 1 alakohdan g alakohtaan, joka vastaa direktiivin 2006/112 132 artiklan 1 kohdan g alakohtaa, että mainittu käsite on lähtökohtaisesti riittävän laaja sisältämään myös luonnolliset henkilöt ja yksityiset yksiköt, jotka tavoittelevat voittoa (ks. asia C-216/97, Gregg, tuomio 7.9.1999, Kok., s. I-4947, 17 kohta; asia C-144/00, Hoffmann, tuomio 3.4.2003, Kok., s. I-2921, 24 kohta ja em. asia Kingscrest Associates ja Montecello, tuomion 35 ja 47 kohta).

37 Vaikka nimittäin termi ”laitos” tuo mieleen yksilöidyn yksikön, joka suorittaa tiettyä tehtävää, mikään ei ole esteenä sille, että luonnolliset henkilöt täyttävät nämä edellytykset (ks. em. asia Gregg, tuomion 18 kohta ja em. asia Hoffmann, tuomion 24 kohta). On myös niin, että vaikka voiton tavoittelu onkin merkityksellinen kriteeri, joka otetaan huomioon määritettäessä, onko laitos luonteeltaan yhteiskunnallinen, se ei missään tapauksessa aina estä tällaisen luonteen tunnustamista (ks. em. asia Kingscrest Associates ja Montecello, tuomion 46 kohta).

38 Ei ole mitään syytä poiketa tästä analyysistä, kun kyse on direktiivin 2006/112 liitteessä III olevassa 15 kohdassa tarkoitetusta ryhmästä. On päinvastoin niin, kuten julkisasiamies korostaa erityisesti ratkaisuehdotuksensa 84 kohdassa, että kyseinen analyysi, joka tehtiin arvonlisäverovapautuksia koskevasta säännöksestä, pätee sitä suuremmalla syyllä liitteeseen III, joka koskee arvonlisäverokantojen alennuksia.

39 Tästä seuraa, että oikeusavun yhteydessä tavalliset asianajajat, Conseil d’État’ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvät asianajajat ja cour d’appel ?tuomioistuimien yhteydessä toimivat oikeusavustajat eivät lähtökohtaisesti jää direktiivin 2006/112 liitteessä III olevassa 15 kohdassa tarkoitetun ryhmän ulkopuolelle pelkästään sillä perusteella, että kyse on voittoa tavoittelevista yksityisistä yksiköistä.

40 Tähän ryhmään kuulumiseksi on kuitenkin vielä tarpeen, että jäsenvaltiot ovat tosiasiallisesti tunnustaneet tällaiset asianajajat ja oikeusavustajat luonteeltaan yhteiskunnallisiksi ja että he tarjoavat sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa.

41 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että jäsenvaltioilla on harkintavaltaa tunnustaessaan yhteiskunnallisen luonteen tietyille laitoksille. Tätä harkintavaltaa on kuitenkin käytettävä yhteisön oikeuden mukaisesti ja erityisesti direktiivissä 2006/112 säädettyjä rajoja noudattaen (ks. vastaavasti asia C-141/00, Kügler, tuomio 10.9.2002, Kok., s. I-6833, 54–57 kohta; em. asia Kingscrest Associates ja Montecello, tuomion 51 ja 52 kohta ja asia C-415/04, Stichting

Kinderopvang Enschede, tuomio 9.2.2006, Kok., s. I-1385, 23 kohta).

42 Nämä rajat ylittyvät erityisesti silloin, jos jäsenvaltio tunnustaa laitoksille yhteiskunnallisen luonteen soveltaakseen alennettua arvonlisäverokantaa tiettyihin näiden laitosten suorittamiin palveluihin direktiivin 2006/112 liitteessä III olevan 15 kohdan sanamuodon vastaisesti.

43 Tästä on todettava, että kyseisen 15 kohdan sanamuodosta ilmenee selvästi, että siinä ei anneta jäsenvaltioille lupaa soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa kaikkiin luonteeltaan sosiaalisiin palveluihin vaan ainoastaan niihin, joita suorittavat laitokset, jotka täyttävät kaksi edellytystä: niiden on itse oltava luonteeltaan yhteiskunnallisia ja niiden on tarjottava sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa.

44 Unionin lainsäätäjän tahtoa saattaa alennetun verokannan soveltamismahdollisuus koskemaan vain palveluja, jotka ovat mainitut kaksi edellytystä täyttävien laitosten suorittamia, estettäisiin toteutumasta, jos jäsenvaltio voisi vapaasti luokitella voittoa tavoittelevia yksityisiä yksiköitä kyseisessä 15 kohdassa tarkoitetuiksi laitoksiksi pelkästään sillä perusteella, että nämä yksiköt suorittavat myös luonteeltaan sosiaalisia palveluja.

45 Tästä seuraa, että direktiivin 2006/112 liitteessä III olevan 15 kohdan sanamuotoa noudattaakseen jäsenvaltio ei voi soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa voittoa tavoittelevien yksityisten yksiköiden suorittamiin palveluihin käyttämällä soveltamisen perusteena pelkkää näiden palvelujen luonnetta ja ottamatta huomioon erityisesti näiden yksiköiden tavoitteita kokonaisuutena tarkasteltuina ja sitä, miten vakaasti kyseiset yksiköt tarjoavat sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa.

46 Tässä asiassa on todettava, että kun otetaan huomioon kyseessä olevien asianajajien ja oikeusavustajien ammattiryhmän kokonaistavoitteet ja se, että sosiaaliavun ja sosiaaliturvan mahdollinen tarjoaminen ei ole vakaata, tätä ryhmää ei voida pitää, kun sitä tarkastellaan CGI:n 279 §:n f kohdassa tarkoitetun kaltaisena kokonaisuutena, luonteeltaan yhteiskunnallisena.

47 On siis niin, että vaikka oletettaisiinkin, että kyseessä olevien asianajajien ja oikeusavustajien oikeusavun yhteydessä suorittamat palvelut ovat luonteeltaan sosiaalisia ja että ne voidaan luokitella ”sosiaaliavun ja sosiaaliturvan tarjoamiseksi”, pelkästään tämän seikan perusteella ei tässä tapauksessa voida katsoa, että kyseiset asianajajat ja oikeusavustajat voidaan luokitella direktiivin 2006/112 liitteessä III olevassa 15 kohdassa tarkoitetuiksi ”luonteeltaan yhteiskunnallisiksi ja sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa tarjoaviksi laitoksiksi”.

48 Komission nostama kanne on siis katsottava perustelluksi.

49 Näin ollen on todettava, että Ranskan tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2006/112 96 artiklan ja 98 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa niihin tavallisten asianajajien, Conseil d’État’ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvien asianajajien ja cour d’appel -tuomioistuimien yhteydessä toimivien oikeusavustajien suorittamiin palveluihin, jotka valtio kokonaan tai osittain korvaa heille oikeusavun yhteydessä.

Oikeudenkäyntikulut

50 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Ranskan tasavalta ei ole noudattanut yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY 96 artiklan ja 98 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se soveltaa alennettua arvonlisäverokantaa niihin tavallisten asianajajien, Conseil d'État'ssa ja Cour de cassationissa yksinoikeudella esiintyvien asianajajien ja cour d'appel ?tuomioistuimien yhteydessä toimivien oikeusavustajien suorittamiin palveluihin, jotka valtio kokonaan tai osittain korvaa heille oikeusavun yhteydessä.**

2) **Ranskan tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.